

ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ЗАТВЕРДЖУЮ
 Декан факультету міжнародних
 відносин і права
 Юрій МУДРИК
 Підпис
 29 серпня 2025 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Міжнародний захист прав людини

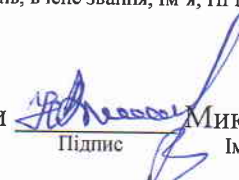
Галузь знань – 08 Право
Спеціальність – 081 Право
Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський)
Освітньо-професійна програма – Право
Обсяг дисципліни – 5 кредитів ЄКТС, **шифр дисципліни** – ОПІ.05
Мова навчання – українська
Статус дисципліни: обов'язкова (професійної підготовки)
Факультет – міжнародних відносин і права
Кафедра – права

Форма здобуття освіти	Курс	Семестр	Загальний обсяг		Кількість годин						Курсовий проект	Курсова робота	Форма семестрового контролю	
					Аудиторні заняття					Самостійна робота, у т.ч. ІРС			Залік	Іспит
			Кредити ЄКТС	Години	Разом	Лекції	Лабораторні роботи	Практичні заняття	Семінарські заняття					
Д	4	8	5	150	67	26	13	28		83				+

Робоча програма складена на основі освітньо-професійної програми «Право» за спеціальністю 081 Право

Робоча програма складена канд. юрид. наук Андрієм МІСЯЦЕМ
 Підпис(и) автора(ів) Ступінь, вчене звання, Ім'я, ПРІЗВИЩЕ автора(ів)

Схвалена на засіданні кафедри права
 Протокол № 1 від 29.08.2025 р.

Зав. кафедри Микола ВАВРИНЧУК
 Підпис Ім'я, ПРІЗВИЩЕ

Робоча програма розглянута та схвалена вченою радою факультету міжнародних відносин і права

Голова вченої ради факультету Юрій МУДРИК
 Підпис Ім'я, ПРІЗВИЩЕ

2. ЛИСТ ПОГОДЖЕННЯ

Посада	Назва факультету	Підпис	Ім'я, ПРІЗВИЩЕ
Гарант ОП	міжнародних відносин і права		Ольга ОХМАН

3 ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Навчальна дисципліна «Міжнародний захист прав людини» становить частину фахової підготовки бакалаврів, що отримують освіту у галузі права. Дисципліна покликана сформулювати у студентів систему теоретичних та практичних знань про сутність та правову природу прав і свобод людини, необхідні знання з міжнародної системи захисту прав людини, яка включає велику кількість міжнародно-правових актів з прав людини і контрольних та судових механізмів щодо захисту прав людини. Студенти отримують професійні знання щодо практики Європейського суду з прав людини, Комітету ООН з прав людини та інших юридичних та політичних органів. Дисципліна викладається для студентів денної форми навчання юридичної спеціальності. При викладанні використовуються лекції (з використанням методів проблемного навчання і візуалізації); усне опитування, тестування, контрольна робота, самостійна робота (індивідуальні завдання). Вона пов'язана з положеннями багатьох юридичних та неюридичних дисциплін: логіки, теорії держави та права, історією держави і права зарубіжних країн, міжнародного права, міжнародного публічного права, міжнародного приватного права, правом Європейського Союзу та іншими.

Пререквізити – ОПП.01 Цивільне право України; ОПП.06 Судові і правоохоронні органи; ОПП 07 Трудове право; ОПП.10 Господарське процесуальне право України; ОПП.12 Кримінальне право України; ОПП 16 Міжнародне публічне право; ОПП.17 Міжнародне приватне право.

Постреквізити – ОПП. 25 Виробнича практика.

Відповідно до **Стандарту вищої освіти** із зазначеної спеціальності та освітньої програми дисципліна має забезпечити:

- **компетентності**: Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі у галузі правничої діяльності (ІК). Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях (ЗК2). Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності (ЗК3). Здатність бути критичним і самокритичним (ЗК 8). Здатність виявляти проблеми правового регулювання діяльності бізнесструктур і пропонувати належні способи і процедури їх вирішення, включаючи подолання правової невизначеності (ЗК 16). Здатність здійснювати порівняльний аналіз окремих правових інститутів права Європейського Союзу та Ради Європи і правової системи України (ФК 6). Здатність використовувати бази даних органів юстиції та інформаційні технології необхідні під час здійснення юридичної діяльності (ФК 9). Здатність до критичного та системного аналізу правових явищ (ФК13). Здатність до консультування з правових питань, зокрема, можливих способів захисту прав та інтересів клієнтів, відповідно до вимог професійної етики, належного дотримання норм щодо нерозголошення персональних даних та конфіденційної інформації (ФК14). Здатність до самостійної підготовки проєктів актів правозастосування (ФК15). Здатність до логічного, критичного і системного аналізу документів, розуміння їх правового характеру і значення. (ФК 16).

- **програмні результати навчання**: Знати та розуміти міжнародні стандарти прав людини, положення Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод, а також практику Європейського суду з прав людини (ПРН 2). Проводити збір і інтегрований аналіз матеріалів з різних джерел (ПРН 3). Знати та розуміти основи права Європейського Союзу (ПРН 4). Оцінювати недоліки і переваги певних правових аргументів, аналізуючи відому проблему (ПРН 6). Складати та узгоджувати план власного прикладного дослідження і самостійно збирати матеріали за визначеними Літ.:ми (ПРН 7). Вільно спілкуватись державною та іноземною мовами як усно, так і письмово, із застосуванням правничої термінології (ПРН 10). Знати та розуміти особливості реалізації та застосування норм матеріального і процесуального права (ПРН 13). Виокремлювати і аналізувати юридично значущі факти і робити обґрунтовані правові висновки (ПРН 20). Готувати проєкти необхідних актів застосування права відповідно до правового висновку зробленого у різних правових ситуаціях (ПРН 21). Надавати консультації щодо можливих способів захисту прав та інтересів клієнтів у різних правових ситуаціях (ПРН 22). Надавати методичну і практичну допомогу у моделювання та реалізації проєктів та програм, планів і договорів в сфері бізнесу (ПРН 23).

Мета дисципліни. Оволодіння студентами науковотеоретичними та практичними знаннями про сутність та правову природу прав і свобод людини, форми їх реалізації, а також про систему національних та міжнародних засобів захисту прав і свобод людини.; формувати переконаність і впевненість студентів у необхідності глибокого знання та захисту прав людини; активізувати пізнавальну діяльність студентів, сприяти розвитку абстрактного та логічного мислення; підвищувати правову культуру та ерудицію студентів.

Предмет дисципліни. Правова характеристика методів та способів захисту прав людини та громадянина у міжнародних судових інстанціях.

Завдання дисципліни. Проводити збір і інтегрований аналіз матеріалів з різних джерел. Демонструвати необхідні знання та розуміння сутності та змісту основних правових інститутів і норм фундаментальних галузей права. Готувати проекти необхідних актів застосування права відповідно до правового висновку зробленого у різних правових ситуаціях.

Результати навчання. Володіння теоретичними та практичними знаннями про правову природу та юридичну сутність прав і свобод людини, форми та способи їх реалізації, а також про рині та складові елементи юридичного механізму захисту прав і свобод людини; набуття професійних практичних навичок щодо визначення, обрання та реалізації найбільш ефективних засобів захисту прав людини; **знати:** особливості розвитку ідей прав людини в історії політико-правової думки; сутність та правову природу поняття правового статусу особи; основні підходи до класифікації прав людини; понятійний апарат системи міжнародних стандартів з питань захисту людини та основних свобод; принципи, на яких ґрунтується співробітництво держав в сфері міжнародно-правового захисту прав людини; нормативний зміст міжнародних стандартів прав людини; засоби імплементації міжнародних норм з питань прав людини; міжнародно-правові зобов'язання України за універсальними та регіональними конвенціями з прав людини ;тенденції розвитку інституту міжнародного захисту прав людини у міжнародному праві; **вміти:** визначати рівень дотримання міжнародних стандартів прав людини в будь-якій державі; укладати національні і міжнародні документи щодо захисту прав людини відповідно до міжнародних стандартів прав людини; аналізувати національні закони для визначення їх відповідності міжнародним стандартам прав людини; класифікувати права і свободи людини; визначати найбільш ефективні форми та способи реалізації прав і свобод людини; визначати правомірність чи неправомірність обмеження прав і свобод людини; визначати найбільш ефективні засоби захисту прав людини на національному та міжнародному рівнях; застосовувати на практиці міжнародні та європейські механізми захисту прав людини; сформувати вміння та навички аналізу норм, їх тлумачення, розвиток вмінь щодо з'ясування сутності та змісту положень міжнародних нормативно-правових актів, вміння співвідносити теоретичні знання із практикою їх застосування; отримання практичних навичок застосування знань під час вирішення практичних завдань, тестів, розв'язання навчальних ситуацій; ознайомлення студентів зі станом основних проблем науки міжнародного захисту прав людини та їх вирішення шляхом залучення до наукового гуртка та виконання індивідуальних наукових робіт.

4 Структура залікових кредитів дисципліни

Назва розділу (теми)	Кількість годин, відведених на:			
	Лекції	Практичні заняття	Лабораторні заняття	СРС
Тема 1. Права людини в історії політико-правової думки. Сутність та класифікація прав людини. Загальні положення про права людини.	2	2	-	6
Тема 2. Міжнародне право прав людини як галузь міжнародного права.	2	2		6
Тема 3. Захист прав людини в діяльності ООН. Інституційна та нормативно-правова основа універсальної системи захисту прав людини.	2	2		7
Тема 4. Європейська система захисту прав людини.	2	2		7
Тема 5. Сутність та обсяг основних прав, передбачених Конвенцією про захист прав людини та основоположних свобод 1950 року. Позитивні та негативні зобов'язання держав щодо забезпечення та захисту конвенційних прав.	2	2		7
Тема 6. Право на життя (ст.2), свободу та особисту недоторканність (ст.5).	2	2	2	6
Тема 7. Заборона катувань, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження чи покарання (ст.3). Заборона дискримінації (ст.14).	2	2	2	6
Тема 8. Право на повагу до приватного та сімейного життя, житла та кореспонденції (ст.8). Право на власність (ст.1 Протоколу №1).	2	2	2	6
Тема 9. Свобода думки, совісті та релігії (ст.9). Свобода вираження поглядів, зібрань та об'єднань (ст.ст. 10,11).	2	2	2	6
Тема 10. Право на справедливий суд та ефективний засіб юридичного захисту	2	2	2	6
Тема 11. Правомірне обмеження прав людини під час надзвичайного стану. Відступ держав від зобов'язань в галузі прав людини.	2	2	3	6
Тема 12. Міжнародний захист прав людини під час збройних конфліктів.	2	2	-	7
Тема 13. Захист прав людини, що здійснює ОБСЄ.	2	4	-	7
Разом:	26	28	13	83

5. Програма навчальної дисципліни

5.1. Зміст лекційного курсу

Номер лекції	Перелік тем лекцій, їх анотації	Кількість годин
1	Права людини в історії політико-правової думки. Сутність та класифікація прав людини. Загальні положення про права людини. Поняття прав людини, концепції прав людини: до і після Другої світової війни, розрізняти види концепції, а саме: універсальна концепція прав людини і природно-правова концепція прав людини, охарактеризувати підходи до класифікації прав і свобод людини і громадянина. Літ.: [23, 24, 25].	2
2	Міжнародне право прав людини як галузь міжнародного права. Сутність міжнародного права прав людини як галузі міжнародного права, визначити поняття та класифікацію міжнародно-правових стандартів прав людини, чітко формулювання термінологічних особливостей „забезпечення” і „захисту” прав і свобод людини. Міжнародна нормативно-правова база, яка існує у сфері прав людини: конвенційний (матеріально-правовий) механізм – норми договорів, що містять зобов’язання держав щодо визнаних ними формальних прав людини; та 2) інституційний (процесуально-правовий) механізм – договірні норми, що регламентують структуру та порядок функціонування контрольних, імплементаційних механізмів, призначених забезпечити виконання цих зобов’язань. Поняття міжнародного контролю за здійсненням та захистом прав людини. Літ.: [24, 25, 26].	2
3	Захист прав людини в діяльності ООН. Інституційна та нормативно-правова основа універсальної системи захисту прав людини. Організація об’єднаних націй в системі захисту прав людини. Статут ООН. Статутні та допоміжні органи ООН у сфері захисту прав людини, їх процедури. Верховний комісар та інші посадові особи ООН з прав людини. Договірні (конвенційні) органи ООН з прав людини, їх процедури. Розгляд індивідуальних повідомлень про порушення прав людини. Встановлення прийнятності повідомлення. Процедура розгляду. Літ.: [39, 40, 43].	2
4	Європейська система захисту прав людини. Поняття і зміст Європейської системи захисту прав людини, історію формування Європейської системи захисту прав людини. Знати Європейську конвенцію захисту прав людини і основоположних свобод, Європейську соціальну хартію. Рада Європи. Європейський суд з прав людини. Формування ЄСПЛ. Фінансування ЄСПЛ. Повноваження ЄСПЛ. Проведення в ЄСПЛ. Прийнятність справи. Позови до ЄСПЛ. Виконання рішення ЄСПЛ. Літ.: [29, 31, 32].	2
5	Сутність та обсяг основних прав, передбачених Конвенцією про захист прав людини та основоположних свобод 1950 року. Позитивні та негативні зобов’язання держав щодо забезпечення та захисту конвенційних прав. Сутність та види основних прав та свобод, передбачених	2

	Конвенцією про захист прав людини та основоположних свобод 1950 року, принципи тлумачення статей Конвенції, обсяг зобов'язань держави щодо забезпечення, реалізації та захисту основних конвенційних прав, позитивні та негативні зобов'язання держави, законність, відповідність та необхідність втручання держави в гарантовані конвенцією права, порушення державою конвенційних прав людини. Літ.: [32, 33 34].	
6	Право на життя (ст.2), свободу та особисту недоторканність (ст.5). Право на життя, визначити поняття «життя» і «право на життя», охарактеризувати смертну кару в контексті права на життя, систему виключень із загальної заборони позбавлення життя, поняття «абсолютно необхідного» застосування сили, поняття «строкої співрозмірності» застосовуваної сили досягненню цілей. Право на свободу та особисту недоторканність. Заборона довільних арештів та утримання під вартою. Літ.: [9, 24, 27, 32].	2
7	Заборона катувань, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження чи покарання (ст.3). Заборона дискримінації (ст.14). Право на фізичну недоторканність: заборона катувань та іншого жорстокого, нелюдського або такого, що принижує гідність, видів поводження і покарання, катування та інші жорстокі, нелюдські або такі, що принижують гідність, види поводження і покарання: визначення поняття, критерії розмежування, неприпустимість застосування в діяльності правоохоронних органів так званих методів сенсорної депривації. Сутність та види дискримінації. Обсяг та складові заборони дискримінації. Літ.: [9, 39, 32, 33].	2
8	Право на повагу до приватного та сімейного життя, житла та кореспонденції (ст.8). Право на власність (ст.1 Протоколу №1). Право на повагу приватного життя, недоторканності житла і таємниці кореспонденції. Визначення поняття «приватне життя». Умови допустимості втручання в приватне життя. Легітимність мети втручання, дотримання балансу інтересів індивіда і суспільства. Поняття і межі житла. Поняття «необґрунтованого обшуку». Поняття кореспонденції. Прослуховування телефонних переговорів. Право на власність. Обсяг та складові права на власність. Літ.: [9, 33, 34].	2
9	Свобода думки, совісті та релігії (ст.9). Свобода вираження поглядів, зібрань та об'єднань (ст.ст. 10,11). Право на свободу думки, совісті і релігії, обсяг та складові права на свободу думки, совісті та релігії. Зобов'язання держави щодо права на свободу думки, совісті та релігії. Практика Європейського суду з прав людини щодо права на свободу думки, совісті та релігії (справа Коккінакіс проти Греції 1993р.) Право на свободу вираження поглядів. Обсяг та складові права на свободу вираження поглядів. Літ.: [9, 32, 33, 36].	2
10	Право на справедливий суд та ефективний засіб юридичного захисту (ст.6). Право на справедливий судовий розгляд. Концепція справедливого	2

	судового розгляду. Мінімальний процедурний захист. Покарання виключно на підставі закону. Nullumcrimen, nullapoenasinelege. Право на ефективний засіб юридичного захисту. Літ.: [9, 33, 34, 37].	
11	Правомірне обмеження прав людини під час надзвичайного стану. Відступ держав від зобов'язань в галузі прав людини. Поняття та міжнародно-правове регулювання правомірного обмеження прав людини. Обмеження прав людини за надзвичайних умов (дерогація). Матеріальні та процесуальні умови дерогації. Критерії оцінки цих умов. Літ.: [38, 45].	2
12	Міжнародний захист прав людини під час збройних конфліктів. Застосування міжнародних стандартів прав людини у період збройних конфліктів. Особливості міжнародного гуманітарного права. Принцип <i>lex specialis</i> в міжнародному гуманітарному праві. Літ.: МГП. Жевеневські конвенції 1949 року. Захист поранених і хворих у діючих арміях. Захист поранених, хворих та постраждалих осіб зі складу збройних сил на морі. Захист військовополонених. Захист цивільного населення під час війни, захист жінок та дітей. Літ.: [38, 42, 49].	2
13	Захист прав людини, що здійснює ОБСЄ. Застосування міжнародних стандартів прав людини у період збройних конфліктів та місцем ОБСЄ як найбільшої регіональної організації. Історія формування та розвитку ОБСЄ. Три виміри або так звані «три кошики» безпеки ОБСЄ. Процедура співробітництва «Віденський механізм» як досягнення держав-учасниць ОБСЄ. Копенгагенська нарада 1990 року. Літ.: [41, 56].	2
	Разом:	26

5.2. Зміст практичних занять

Перелік практичних занять для студентів денної форми здобуття освіти

Номер практичного заняття	Тема практичного заняття	Кількість годин
1	Права людини в історії політико-правової думки. Сутність та класифікація прав людини. Загальні положення про права людини. Літ.: [23, 24, 25].	2
2	Міжнародне право прав людини як галузь міжнародного права. Літ.: [24, 25, 26].	2
3	Захист прав людини в діяльності ООН. Інституційна та нормативноправова основа універсальної системи захисту прав людини. Літ.: [39, 40, 43].	2
4	Європейська система захисту прав людини. Літ.: [29, 31, 32].	2
5	Сутність та обсяг основних прав, передбачених Конвенцією про захист прав людини та основоположних свобод 1950 року. Позитивні та негативні зобов'язання держав щодо	2

	забезпечення та захисту конвенційних прав. Літ.: [32, 33 34].	
6	Право на життя (ст.2), свободу та особисту недоторканність (ст.5). Літ.: [9, 24, 27, 32].	2
7	Заборона катувань, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження чи покарання (ст.3). Заборона дискримінації (ст.14). Літ.: [9, 39, 32, 33].	2
8	Право на повагу до приватного та сімейного життя, житла та кореспонденції (ст.8). Право на власність (ст.1 Протоколу №1). Літ.: [9, 33, 34].	2
9	Свобода думки, совісті та релігії (ст.9). Свобода вираження поглядів, зібрань та об'єднань (ст.ст. 10,11). Літ.: [9, 32, 33, 36].	2
10	Право на справедливий суд та ефективний засіб юридичного захисту (ст.6). Літ.: [9, 33, 34, 37].	2
11	Правомірне обмеження прав людини під час надзвичайного стану. Відступ держав від зобов'язань в галузі прав людини. Літ.: [38, 45].	2
12	Міжнародний захист прав людини під час збройних конфліктів. Літ.: [38, 42, 49].	2
13	Захист прав людини, що здійснює ОБСЄ. Літ.: [41, 56].	2
	Разом:	26

5.3. Зміст лабораторних занять

Перелік лабораторних занять для студентів денної форми здобуття освіти

Номер лабораторного заняття	Теми лабораторного заняття	Кількість годин
1	Право на життя (ст.2), свободу та особисту недоторканність (ст.5). Літ.: [9, 24, 27, 32].	2
2	Заборона катувань, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження чи покарання (ст.3). Заборона дискримінації (ст.14). Літ.: [9, 39, 32, 33].	2
3	Право на повагу до приватного та сімейного життя, житла та кореспонденції (ст.8). Право на власність (ст.1 Протоколу №1). Літ.: [9, 33, 34].	2
4	Свобода думки, совісті та релігії (ст.9). Свобода вираження поглядів, зібрань та об'єднань (ст.ст. 10,11). Літ.: [9, 32, 33, 36].	2
5	Право на справедливий суд та ефективний засіб юридичного захисту (ст.6). Літ.: [9, 33, 34, 37].	2
6	Правомірне обмеження прав людини під час надзвичайного стану. Відступ держав від зобов'язань в галузі прав людини.	3

	Літ.: [38, 45].	
	Разом	13

5.3 Зміст самостійної (у т. ч. індивідуальної) роботи

Самостійна робота здобувачів вищої освіти денної форми навчання полягає у систематичному опрацюванні програмного матеріалу, підготовці до практичних та лабораторних занять та виконанні індивідуального завдання. До послуг студентів створена сторінка навчальної дисципліни у Модульному середовищі для навчання, де розміщені Робоча програма дисципліни та необхідні навчально-методичні матеріали.

Зміст самостійної роботи здобувачів вищої освіти

Номер тижня	Вид самостійної роботи	К-ть годин
1	Опрацювання лекційного матеріалу та нормативно-правових актів з T.1 Права людини в історії політико-правової думки. Сутність та класифікація прав людини. Загальні положення про права людини. Підготовка до практичного заняття за T.1.	6
2	Опрацювання лекційного матеріалу та нормативно-правових актів з T.2 Міжнародне право прав людини як галузь міжнародного права. Підготовка до практичного заняття за T.2.	6
3	Опрацювання лекційного матеріалу та нормативно-правових актів з T.3 Захист прав людини в діяльності ООН. Інституційна та нормативноправова основа універсальної системи захисту прав людини. Підготовка до практичного заняття за T.3, підготовка до практичного заняття T.3.	7
4	Опрацювання лекційного матеріалу та нормативно-правових актів з T.4 Європейська система захисту прав людини. Підготовка до практичного заняття за T.4.	7
5	Опрацювання лекційного матеріалу та нормативно-правових актів з T.5 Сутність та обсяг основних прав, передбачених Конвенцією про захист прав людини та основоположних свобод 1950 року. Позитивні та негативні зобов'язання держав щодо забезпечення та захисту конвенційних прав. Підготовка до практичного заняття за T.5.	7
6	Опрацювання лекційного матеріалу та нормативно-правових актів з T.6 Право на життя (ст.2), свободу та особисту недоторканність (ст.5). Підготовка до практичного заняття за T.6, підготовка до лабораторного заняття T.6.	8
7	Опрацювання лекційного матеріалу та нормативно-правових актів з T.7 Заборона катувань, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження чи покарання (ст.3). Заборона дискримінації (ст.14). Підготовка до практичного заняття за T.7, підготовка до лабораторного заняття T.7.	6
8	Опрацювання лекційного матеріалу та нормативно-правових актів з T.8. Право на повагу до приватного та сімейного життя, житла та кореспонденції (ст.8). Право на власність (ст.1 Протоколу №1). Підготовка до практичного заняття за T.8, підготовка до лабораторного заняття T.8.	6
9	Опрацювання лекційного матеріалу та нормативно-правових актів з T.9. Свобода думки, совісті та релігії (ст.9). Свобода вираження поглядів, зібрань та об'єднань (ст.ст. 10,11). Підготовка до практичного заняття за T.9, підготовка до лабораторного заняття T.9.	6

10	Опрацювання лекційного матеріалу та нормативно-правових актів з T.10 Право на справедливий суд та ефективний засіб юридичного захисту (ст.6) . Підготовка до практичного заняття за T.10, підготовка до лабораторного заняття T.10.	6
11	Опрацювання лекційного матеріалу та нормативно-правових актів з T.11 Правомірне обмеження прав людини під час надзвичайного стану. Відступ держав від зобов'язань в галузі прав людини . Підготовка до практичного заняття за T.11, підготовка до лабораторного заняття T.11.	4
12	Опрацювання лекційного матеріалу та нормативно-правових актів з T.12 Міжнародний захист прав людини під час збройних конфліктів . Підготовка до практичного заняття за T.12.	7
13	Опрацювання лекційного матеріалу та нормативно-правових актів з T.13 Проведення в суді касаційної інстанції . Підготовка до практичного заняття за T.13.	7
	Разом:	83

На самостійне опрацювання здобувачів виносяться окремі питання всіх тем, а також нормативно-правові акти, які регулюють основні засади кримінального провадження, ситуаційні задачі. Індивідуальне завдання полягає у підготовці реферату.

6 Технології та методи навчання

Процес навчання з дисципліни ґрунтується на використанні традиційних та сучасних методів. Зокрема, лекції проводяться в основному словесними методами з використанням методів проблемного навчання і візуалізації, а практичні та лабораторні заняття проводяться з використанням інформаційних технологій, розгляду задач та кейсів і мають за мету набуття студентами практичних навичок з вирішення практичних завдань, передбачених конкретними завданнями до відповідних тем, а також підготовки процесуальних документів.

7 Методи контролю

Поточний контроль здійснюється під час практичних та лабораторних занять, а також у дні проведення контрольних заходів, встановлених робочою програмою і графіком освітнього процесу.

При цьому використовуються такі методи поточного контролю:

- усне опитування;
- оцінювання результатів роботи на практичних заняттях (розв'язування задач, участь у обговоренні ситуацій);
- оцінювання результатів роботи на лабораторних заняттях (підготовка процесуальних документів);
- оцінювання результатів виконання індивідуального домашнього завдання.

При виведенні підсумкової семестрової оцінки враховуються результати поточного контролю.

8 Політика дисципліни

Політика навчальної дисципліни загалом визначається системою вимог до здобувача вищої освіти, що передбачені чинними положеннями Університету про організацію і навчально-методичне забезпечення освітнього процесу. Зокрема, проходження інструктажу з техніки безпеки; відвідування занять з дисципліни є обов'язковим. За об'єктивних причин (підтверджених документально) теоретичне навчання за погодженням із лектором може відбуватись в індивідуальному режимі. Успішне опанування дисципліни і формування фахових компетентностей і програмних результатів навчання передбачає необхідність підготовки до практичних та лабораторних занять (вивчення теоретичного матеріалу з теми, активно працювати на занятті, розв'язувати задачі, готувати проекти процесуальних документів, брати участь у дискусіях щодо прийнятих рішень при виконанні здобувачами задач).

Здобувачі вищої освіти зобов'язані дотримуватися термінів виконання усіх видів робіт у встановлені терміни, передбачених робочою програмою навчальної дисципліни. Пропущене практичне та лабораторне заняття здобувач зобов'язаний відпрацювати у встановлений викладачем термін, але не пізніше, ніж за два тижні до кінця теоретичних занять у семестрі.

Засвоєння студентом теоретичного матеріалу з дисципліни оцінюється за результатами опитування під час практичних і лабораторних занять й виконання індивідуального домашнього завдання. Виконання індивідуального завдання завершується його здачею на перевірку у терміни, встановлені графіком самостійної роботи. У якості ІДЗ здобувач може підготувати тези доповіді на конференцію за однією з тем навчальної дисципліни при дотриманні узгоджених з викладачем термінів його виконання.

Здобувач вищої освіти, виконуючи самостійну роботу з дисципліни, має дотримуватися політики доброчесності (заборонені списування, підказки, плагіат.). У разі порушення політики академічної доброчесності в будь-яких видах навчальної роботи здобувач вищої освіти отримує незадовільну оцінку і має повторно виконати завдання з відповідної теми (виду роботи), що передбачені робочою програмою. Будь-які форми порушення академічної доброчесності під час вивчення навчальної дисципліни не допускаються та не толеруються.

У межах вивчення навчальної дисципліни здобувачам вищої освіти передбачено визнання і зарахування результатів навчання, набутих шляхом неформальної освіти, що розміщені на доступних платформах (<https://study.ed-era.com/uk/courses/course/6636>, <https://study.ed-era.com/uk/courses/course/5150>, <https://vumonline.ua/course/how-to-investigate-election-violations/>), які сприяють формування компетентностей і поглибленню результатів навчання, визначених робочою програмою дисципліни, або забезпечують вивчення відповідної теми з програми навчальної дисципліни (детальніше у Положенні про порядок визнання та зарахування результатів навчання здобувачів вищої освіти у ХНУ).

Засади використання технологій штучного інтелекту (ШІ) в освітньому процесі. Використання ШІ повинне забезпечувати повагу до конфіденційності та захисту даних учасників освітнього процесу, відповідати нормам та принципам академічної доброчесності. Використання контенту, створеного ШІ, обов'язково фіксується, - вказується назва застосунку, методики його використання та ін. Учасники освітнього процесу повинні бути уважними до згенерованої ШІ інформації та розглядати її як «неперевірений вихідний матеріал».

9 Оцінювання результатів навчання здобувачів бакалаврського рівня у семестрі

Оцінювання академічних досягнень здобувача вищої освіти здійснюється відповідно до «Положення про контроль і оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти у ХНУ». При поточному оцінюванні виконаної здобувачем роботи з кожної структурної одиниці і отриманих ним результатів викладач виставляє йому певну кількість балів із призначених робочою програмою для цього виду роботи. При цьому кожна структурна одиниця (робота) може бути зарахована, якщо здобувач набрав не менше 60 відсотків (мінімальний рівень для позитивної оцінки) від максимально можливої суми балів, призначеної структурній одиниці.

Будь-які форми порушення академічної доброчесності не допускаються та не толеруються.

Отриманий здобувачем бал за зарахований вид навчальної роботи (структурну одиницю) після її оцінювання викладач виставляє в електронному журналі обліку успішності здобувачів вищої освіти. Позитивну підсумкову оцінку здобувач може отримати, якщо за результатами поточного та підсумкового контролів набере від 60 до 100 балів. Семестрова підсумкова оцінка розраховується в автоматизованому режимі в інформаційній підсистемі «Електронний журнал» (ІС «Електронний університет») і відповідно до накопиченої суми балів визначається оцінка за інституційною шкалою та шкалою ЄКТС, яка заноситься в екзаменаційну відомість, а також до Індивідуального навчального плану здобувача вищої освіти.

**Структурування дисципліни за видами навчальної роботи і оцінювання результатів
навчання
студентів денної форми здобуття освіти**

Аудиторна робота								Самос- тійна робота	Семестровий контроль		
восьмий семестр										Разом балів	
Практичні заняття							Лаборатор ні заняття	ІДЗ	Іспит		
1-2	3-4	5-6	7-8	9-10	11-12	13-14	15-16				
Кількість балів за вид навчальної роботи (мінімум-максимум)											
3-5	3-5	3-5	3-5	3-5	3-5	3-5	3-5	3-5	6-10	24-40	60- 100
24-40							6-10	6-10	24-40		

Оцінювання на практичних та лабораторних заняттях

Оцінка, яка виставляється за практичне заняття, складається з таких елементів: усне опитування студентів на знання теоретичного матеріалу з теми; вільне володіння студентом спеціальною термінологією і уміння професійно обґрунтувати прийняті рішення при розв'язуванні задач; результати самостійних робіт.

Оцінка, яка виставляється за лабораторне заняття, складається з таких елементів: вільне володіння студентом спеціальною термінологією і уміння професійно обґрунтувати прийняті рішення при розв'язуванні задач; вміння якісно скласти процесуальний документ; результати самостійних робіт.

При оцінюванні результатів навчання здобувачів вищої освіти на практичних та лабораторних заняттях викладач користується наведеними нижче критеріями:

Таблиця – Критерії оцінювання навчальних досягнень здобувача вищої освіти

Оцінка та рівень досягнення здобувачем запланованих ПРН та сформованих компетентностей	Узагальнений зміст критерія оцінювання
Відмінно (високий)	Здобувач вищої освіти глибоко і у повному обсязі опанував зміст навчального матеріалу, легко в ньому орієнтується і вміло використовує понятійний апарат; уміє пов'язувати теорію з практикою, вирішувати практичні завдання, впевнено висловлювати і обґрунтовувати свої судження. Відмінна оцінка передбачає логічний виклад відповіді мовою викладання (в усній або у письмовій формі), демонструє якісне оформлення завдань, вміє розв'язувати практичні ситуації. Здобувач не вагається при видозміні запитання, вміє робити детальні та узагальнюючі висновки, демонструє практичні навички з вирішення фахових завдань. При відповіді допустив дві-три несуттєві <i>помилки</i> .
Добре (середній)	Здобувач вищої освіти виявив повне засвоєння навчального матеріалу, володіє понятійним апаратом, орієнтується у вивченому матеріалі; свідомо використовує теоретичні знання для вирішення практичних задач; виклад відповіді грамотний, але у змісті і формі відповіді можуть мати місце окремі неточності, нечіткі формулювання правил, закономірностей

	тощо. Відповідь здобувача вищої освіти будується на основі самостійного мислення. Здобувач вищої освіти у відповіді допустив дві–три несуттєві помилки .
Задовільно (достатній)	Здобувач вищої освіти виявив знання основного програмного матеріалу в обсязі, необхідному для подальшого навчання та практичної діяльності за професією, справляється з виконанням практичних завдань, передбачених програмою. Як правило, відповідь здобувача вищої освіти будується на рівні репродуктивного мислення, здобувач вищої освіти має слабкі знання структури навчальної дисципліни, допускає неточності і суттєві помилки у відповіді, вагається при відповіді на видозмінене запитання. Разом з тим, набув навичок, необхідних для виконання нескладних практичних завдань, які відповідають мінімальним критеріям оцінювання і володіє знаннями, що дозволяють йому під керівництвом викладача усунути неточності у відповіді.
Незадовільно (недостатній)	Здобувач вищої освіти виявив розрізнені, безсистемні знання, не вміє виділяти головне і другорядне, допускається помилок у визначенні понять, перекручує їх зміст, хаотично і невпевнено викладає матеріал, не може використовувати знання при вирішенні практичних завдань. Як правило, оцінка «незадовільно» виставляється здобувачеві вищої освіти, який не може продовжити навчання без додаткової роботи з вивчення навчальної дисципліни.

ІДЗ здобувача вищої освіти оцінюється аналогічно з використанням вищенаведених у таблиці критеріїв оцінювання навчальних досягнень здобувача вищої освіти (мінімальний позитивний бал – 6 балів, максимальний – 10 балів). При підготовці тез доповідей на конференцію у якості ІДЗ здобувач вищої освіти отримує максимальний бал (10) за його виконання.

Для кожного окремого виду завдань підсумкового семестрового контролю застосовуються критерії оцінювання навчальних досягнень здобувача вищої освіти, наведені вище (**Таблиця – Критерії оцінювання навчальних досягнень здобувача вищої освіти**).

Підсумкова семестрова оцінка за інституційною шкалою і шкалою ЄКТС визначається в автоматизованому режимі після внесення викладачем результатів оцінювання з усіх видів робіт до електронного журналу. Співвідношення інституційної шкали оцінювання і шкали оцінювання ЄКТС у наведеній нижче таблиці.

Семестровий іспит виставляється, якщо загальна сума балів, яку набрав студент з дисципліни за результатами поточного та підсумкового контролю, знаходиться у межах від 60 до 100 балів. При цьому за інституційною шкалою ставиться оцінка «відмінно/добре/задовільно», а за шкалою ЄКТС – буквене позначення оцінки, що відповідає набраній студентом сумі балів відповідно до таблиці Співвідношення.

Оцінювання результатів підсумкового семестрового контролю (іспит)

Освітня програма передбачає підсумковий семестровий контроль з дисципліни у формі іспиту, завданням якого є системне й об'єктивне оцінювання як теоретичної, так і практичної підготовки здобувача з навчальної дисципліни. Складання іспиту відбувається за попередньо розробленими і затвердженими на засіданні кафедри білетами. Відповідно до цього в екзаменаційному білеті пропонується поєднання питань як теоретичного (в т.ч. у тестовій формі), так і практичного характеру.

Таблиця – Оцінювання результатів підсумкового семестрового контролю здобувачів денної форми навчання (40 балів для підсумкового контролю)

Види завдань	Для кожного окремого виду завдань
--------------	-----------------------------------

	Мінімальний (достатній) бал (задовільно)	Потенційні позитивні бали* (середній бал) (добре)	Максимальний (високий) бал (відмінно)
Теоретичне питання № 1	6	8	10
Теоретичне питання № 2	6	8	10
Практичне завдання	12	16	20
Разом:	24		40

Примітка. * Позитивний бал за іспит, відмінний від мінімального (24 бали) та максимального (40 балів), знаходиться в межах 25-39 балів та розраховується як сума балів за усі структурні елементи (завдання) іспиту.

Для кожного окремого виду завдань підсумкового семестрового контролю застосовуються критерії оцінювання навчальних досягнень здобувача вищої освіти, наведені вище (Таблиця – Критерії оцінювання навчальних досягнень здобувача вищої освіти).

Таблиця – Співвідношення інституційної шкали оцінювання і шкали оцінювання ЄКТС

Оцінка ЄКТС	Рейтингова шкала балів	Інституційна шкала (Опис рівня досягнення здобувачем вищої освіти запланованих результатів навчання з навчальної дисципліни)	
		Залік	Іспит/диференційований залік
A	90-100	Зараховано	Відмінно/Excellent – високий рівень досягнення запланованих результатів навчання з навчальної дисципліни, що свідчить про безумовну готовність здобувача до подальшого навчання та/або професійної діяльності за фахом
B	83-89		Добре/Good – середній (максимально достатній) рівень досягнення запланованих результатів навчання з навчальної дисципліни та готовності до подальшого навчання та/або професійної діяльності за фахом
C	73-82		Задовільно/Satisfactory – Наявні мінімально достатні для подальшого навчання та/або професійної діяльності за фахом результати навчання з навчальної дисципліни
D	66-72		
E	60-65		
FX	40-59	Незараховано	Незадовільно/Fail – Низка запланованих результатів навчання з навчальної дисципліни відсутня. Рівень набутих результатів навчання є недостатнім для подальшого навчання та/або професійної діяльності за фахом
F	0-39		Незадовільно/Fail – Результати навчання відсутні

Тематика рефератів

1. Категорія прав людини в історії держави та права.
2. Особливості виникнення та формування поколінь прав людини.
3. Захист прав людини в діяльності Ліги Націй.
4. Формування принципу універсальності прав людини після другої світової війни.
5. Особливості формування міжнародного права прав людини як окремої галузі міжнародного права.
6. Загальна Декларація прав людини (1948) як джерело універсальних міжнародно-правових стандартів прав людини.

7. Міжнародний пакт про громадянські і політичні права (1966) про стандарти прав людини.
8. Форми нагляду Комітету ООН з прав людини за виконанням державами своїх зобов'язань відповідно до Міжнародного пакту про громадянські і політичні права.
9. Співробітництво Комітету ООН з прав людини з міжнародними неурядовими організаціями.
10. Повноваження спеціалізованих установ ООН з прав людини: ЮНІСЕФ, ЮНЕСКО, МОТ.
11. Прецедентне право Ради Європи: поняття та проблеми імплементації в Україні.
12. Правова природа рішень ЄСПЛ.
13. Проблема виконання рішень ЄСПЛ в Україні, сутність та особливості пілотних рішень.
14. Проблематика із здійснення захисту прав людини у Африканських країнах.
15. Створення Організації Африканської Єдності (ОАЄ). Статут ОАЄ.
16. Боротьба з будь-яким проявом політики, заснованої на принципах расової дискримінації. Досвід та перспективи ОАЄ.
17. Підходи щодо участі арабських держав до міжнародних договорів у сфері захисту прав людини.
18. Арабські неурядові організації як основа міжарабського механізму захисту прав людини.
19. Арабська хартія прав людини, місце та значення.
20. Історія формування міжамериканської системи захисту прав людини.
21. Американська декларація як перший міжнародний документ, в якому були проголошені основні політичні, громадянські, економічні, соціальні і культурні права.
22. Американська декларація, Американської конвенції їх співвідношення.
23. Історія формування системи захисту прав людини в Асоціації держав Південно-Східної Азії.
24. АСЕАН місце та значення в системі міжнародного захисту прав людини.
25. Співдружність Незалежних Держав, криза та шляхи вирішення проблематики захисту прав людини.
26. Види та обсяг основних конвенційних прав.
27. Позитивні права та негативні зобов'язання.
28. Законність, відповідність та необхідність втручання держави у здійснення конвенційних прав на прикладі окремих справ, розглянутих ЄСПЛ.
29. Смертна кара в контексті забезпечення права на життя.
30. Межі та підстави порушення права на особисту недоторканність.
31. Проблемні питання права на життя (евтаназія, аборти).
32. Катування та інші жорстокі, нелюдські або такі, що принижують гідність, види поведінки і покарання: визначення поняття, критерії розмежування.
33. Стаття 3 Європейської конвенції: огляд рішень проти України.
34. Депортація, імміграція і право на сімейне життя.
35. "Мирне володіння" своїм майном.
36. Свобода преси. Ліцензування діяльності радіомовних і телевізійних підприємств.
37. Свобода слова в області висловлювань комерційного характеру.
38. Обмеження прав і свобод за надзвичайних умов (дерогація).
39. Матеріальні та процесуальні умови дерагації.
40. Огляд рішень проти України щодо статті 6 Конвенції.
41. Обмеження прав і свобод за надзвичайних умов (дерогація).
42. Матеріальні та процесуальні умови дерагації.
43. Практика ЄСПЛ щодо відступу від зобов'язань.
44. Відступ України від зобов'язань в галузі прав людини в контексті анексії АРК та збройного конфлікту на сході.
45. Обмеження прав і свобод за збройного конфлікту.
46. Заборона й обмеження визначених засобів і методів ведення війни.

47. Нейтралітет у війні. Ведення морської війни.
48. ОБСЄ від переговорів до найбільшої регіональної організації.
49. ЄС і ОБСЄ співпраця та подальший розвиток.
50. ОБСЄ цілі та завдання на східних територіях України.

10 Питання для самоконтролю результатів навчання

1. Природа та сутність прав людини.
2. Класифікація прав людини.
3. Універсальність прав людини.
4. Захист прав людини в діяльності Ліги Націй.
5. Міжнародне право прав людини.
6. Роль Організації Об'єднаних Націй у формуванні міжнародно-правових стандартів прав людини.
7. Рада ООН з прав людини.
8. Універсальний періодичний огляд.
9. Верховний комісар ООН з прав людини.
10. Система договірних (конвенційних) органів ООН з прав людини.
11. Міжнародні механізми та процедури із захисту прав людини в ООН.
12. Загальна Декларація прав людини (1948) як джерело універсальних міжнародно-правових стандартів прав людини.
13. Міжнародний пакт про громадянські і політичні права (1966) про стандарти прав людини. Комітет ООН з прав людини.
14. Міжнародний пакт про економічні, соціальні і культурні права (1966). Комітет з економічних, соціальних та культурних прав.
15. Захист прав людини в рамках Ради Європи: загальна характеристика та порівняльний аналіз з іншими регіональними механізмами.
16. Європейська конвенція про захист прав людини та основних свобод (1950) як джерело формування європейських стандартів прав людини.
17. Еволюція конвенційного механізму захисту прав людини в межах Ради Європи.
18. Європейський Суд з прав людини: порядок звернення та функції.
19. Предметна, темпоральна, персональна та просторова юрисдикції Європейського Суду з прав людини.
20. Виконання рішень Європейського суду в Україні. Контроль за виконанням рішень ЄС.
21. Захист прав людини в Європейському Союзі. Європейська Хартія основних прав Європейського Союзу (2000).
22. Діяльність ОБСЄ у галузі захисту прав людини в Європі. «Людський вимір» ОБСЄ.
23. Міжамериканська система захисту прав людини.
24. Африканська система захисту прав людини. Субрегіональні системи захисту прав людини в Африці.
25. Арабська система захисту прав людини.
26. Захист прав людини в рамках АСЕН (Асоціація держав Південно-Східної Азії).
27. Принципи тлумачення Європейським Судом основних конвенційних прав людини. Позитивні та негативні зобов'язання держави щодо захисту конвенційних прав.
28. Право на життя за ст.2 ЄКЗПЛ. Обсяг зобов'язань держави щодо права на життя.
29. Практика ЄСПЛ щодо права на життя.
30. Заборона катувань, нелюдських та таких що принижують гідність видів поведінки чи покарання (ст.3).
31. Практика ЄСПЛ щодо заборони катувань, нелюдських або таких, що принижують гідність видів поведінки чи покарання.
32. Право на свободу та особисту недоторканність. Обсяг зобов'язань держави щодо права на свободу та особисту недоторканність (ст.5).
33. Право на справедливий судовий розгляд (ст.6). Концепція справедливого судового розгляду в практиці ЄСПЛ.
34. Практика ЄСПЛ щодо права на справедливий судовий розгляд. Справа «Олександр

Волков проти України» 2013 р., «Бурмич та інші проти України» 2017 р.

35.Право на повагу до приватного і сімейного життя, житла та кореспонденції (ст.8). Зобов'язання держави за ст.8 Конвенції.

36. Практика ЄСПЛ щодо права на повагу до приватного життя. Справа «С. і Марпер проти Сполученого Королівства» 2008 р., «Денісов проти України», 2018. Практика ЄСПЛ щодо права на повагу до житла. Справа «Кривецький та Кривецька проти України» 2011 р.

37.Право на свободу думки, совісті і релігії (ст.9). Зобов'язання держави за ст.9 Конвенції.

38.Практика ЄСПЛ щодо права на свободу думки, совісті та релігії. Справа «Кокінакіс проти Греції» 1993 р.; «С.А.С. проти Франції» 2014 р.; «Евейда та інші проти Сполученого Королівства» 2013 р.

39.Право на свободу вираження поглядів (ст. 10). Обсяг та складові права на свободу вираження поглядів згідно практики ЄСПЛ. Справи «Лінгенс проти Австрії» 1986 р.; «Угорський Гельсінський Комітет проти Угорщини» 2016 р.

40. Свобода зібрань та об'єднання (ст. 11). Зобов'язання держави за ст. 11 Конвенції.

41.Практика ЄСПЛ щодо права на свободу зібрань та об'єднання. Справи «В. Тимошенко та інші проти України» 2014 р., «Баранкевич проти Росії» 2007 р.

42.Право на власність (ст.1 Протоколу №1). Зобов'язання держави щодо права на власність.

43.Практика ЄСПЛ щодо права на власність. Справи «Спорронг и Л'оннрот проти Швеції» 1982 р., «Лоїзиду проти Туреччини» 1996 р., «Фонд «Батьківська турбота» проти України» 2018 р.

44. Заборона дискримінації (ст. 14). Особливості зобов'язань держави щодо заборони дискримінації.

45. Правомірне обмеження прав людини. Відступ держави від своїх зобов'язань за ЄКЗПЛ 1950 р.

46.Захист прав людини під час збройних конфліктів.

47.Сутність міжнародного гуманітарного права. Женевські конвенції 1949 року.

48.Захист поранених і хворих під час збройних конфліктів.

49.Захист військовополонених.

50.Захист цивільного населення під час війни. Захист жінок та дітей під час війни

11 Навчально-методичне забезпечення

Навчальний процес з дисципліни «Міжнародний захист прав людини» в достатній кількості забезпечений необхідною навчально-методичною літературою. Зокрема, викладачами кафедри підготовлені і видані такі роботи:

1. Міжнародне приватне право: методичні вказівки до семінарських занять для студентів спеціальності 081 «Право» Хмельницький: ХНУ, 2020. 16 с.

2. Кравчук С.Й. Міжнародне публічне і приватне право. Методичні вказівки до семінарських занять. Хмельницький. ХНУ. 2023. 70 с.

12 Матеріально-технічне та програмне забезпечення дисципліни (за потреби)

Інформаційна та комп'ютерна підтримка: ПК, планшет, смартфон або інший мобільний пристрій. Програмне забезпечення: програми Microsoft Office або аналогічні, доступ до мережі Інтернет, робота з презентаціями, LIGA360.

Вивчення навчальної дисципліни не потребує використання спеціального програмного прикладного забезпечення, крім загальноновживаних програм і операційних систем.

13 Рекомендована література

Основна

1. .Бакумов О. С., Варунц Л. Д., Войціховський А. В. Права людини у міжнародному праві : підручник / за заг. ред. А. В. Войціховського]. Харків : ООО «Планета-Принт», 2021. 404 с.
2. Наливайко Л. Р., Степаненко К. В., Щербина Є. М. Н 23 Міжнародний захист прав людини: навч. Посібник. Дніпро : ДДУВС, 2020. 260 с.

3. Онишко О. Б. Міжнародний захист прав людини : навчальний посібник. Львів : Львівський державний університет внутрішніх справ, 2022. 540 с.
4. Опольська Н.М., Бабой А.М., Бабой В.С. Міжнародний захист прав людини: навчальний посібник. Вінниця: Твори. 2021. 408 с.
5. Сироїд Т. Л., Фоміна Л.О. Міжнародний захист прав людини: навчальний посібник. Х.: Право, 2019. 310 с.
6. Шуміло А.І. Міжнародна система захисту прав людини: навчальний посібник. Київ: ФОП Голембовська О.О. 2018. 168 с.

Додаткова

1. Американська конвенція з прав людини від 22 листопада 1969 р Сан-Хосе, Коста-Ріка. URL: cidh.oas.org/Basicos/English/Basic.
2. Заклучний акт Наради з безпеки та співробітництва в Європі. URL: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_055
3. Загальна декларація прав людини від 10 грудня 1948 р. Офіційний вісник України. 2008. № 93. Ст. 3103.
4. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод, прийнята 1950 року в Римі, ратифікована Верховною Радою України від 17 липня 1997 року URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_004
1. Конвенція про запобігання злочину геноциду та покарання за нього від 9 грудня 1948 року URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_155
2. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод, прийнята 1950 року в Римі, ратифікована Верховною Радою України від 17 липня 1997 року. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_004/
3. Міжнародний пакт про економічні, соціальні та культурні права від 16 грудня 1966 р. Бюлетень Міністерства юстиції України. 2002. № 2.
4. Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини: Закон України від 23.02.2006 // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2006, N 30, ст.260
5. Статут Організації Об'єднаних Націй і Статут Міжнародного Суду, прийнятий 26 червня 1945 року в м. Сан-Франциско. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_010/ed19450626/
6. Мицик В. В. Права людини у міжнародному праві. Міжнародно-правові механізми захисту : підручник/ Київ. нац. ун-т ім. Т.Шевченка. К. : Промені, 2010. 722 с.
7. Червяцова А. О. Право на життя та заборона катувань у рішеннях Європейського суду з прав людини: аналіз судової практики за статтею 2 і 3 Європейської конвенції про захист прав людини і основоположних свобод: навчальний посібник/ Х.: ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2012. 308 с.
8. Чевичалова Ж.В. Відступ України від окремих зобов'язань, визначених Міжнародним пактом про громадянські і політичні права та Конвенцією про захист прав людини і основоположних свобод. Євроатлантична інтеграція України: свідомий вибір моделі безпеки: зб. наук. ст. за матеріалами III Харків. міжнар.-прав. читань, присвяч. пам'яті проф. М.В. Яновського і В.С. Семенова, м. Харків, 03 листопада 2017 р.: у 2 ч. Харків, 2017. Ч. 1. С. 121–127.
9. Шевчук С. В. Порівняльне прецедентне право з прав людини. К. : Реферат, 2002. 344 с.
10. Документ Копенгагенської наради Конференції щодо людського виміру НБСС. URL: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_082/

14 Інформаційні ресурси

1. Електронна бібліотека університету. [Електронний ресурс]. – Доступ до ресурсу: https://lib.khmnu.edu.ua/asp/php_f/p1age_lib.php
2. Інституційний репозитарій ХНУ. [Електронний ресурс]. – Доступ до ресурсу: <https://elar.khmnu.edu.ua/home>
3. Модульне середовище для навчання. [Електронний ресурс]. – Доступ до ресурсу:

<https://msn.khmnu.edu.ua/>